

Topsector Life
Sciences & Health
Van beleid naar
impact

Voorwoord

Van (Topsectoren) beleid naar impact in Life Sciences & Health

Het Topsectoren beleid is in 2011 gestart door het toenmalige ministerie van Economische Zaken (EZ). Hierin werken bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid, de zogenaamde *triple helix*, binnen hun sector samen aan het versterken van hun innovatiesysteem en zijn nationale en internationale verdienvermogen. In deze brochure wordt een overzicht gegeven van de ontwikkeling en impact van de Topsector Life Sciences & Health in de afgelopen jaren. Met het ondersteunen van talloze onderzoeksprojecten en het opzetten van strategische, landelijke samenwerkingsverbanden, werken wij met het bedrijfsleven, kennisinstellingen, de overheid en nu ook de burger (*quadruple helix*) aan gezondheid en het voorkomen van ziekte.

Vanaf 2018 is het Topsectorenbeleid, in navolging van het Europees beleid, uitgebreid naar het missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid. Hierbij is als hoofdmissie gedefinieerd dat in 2040 alle Nederlanders minimaal vijf jaar langer in goede gezondheid leven, en de gezondheidsverschillen tussen de laagste en hoogste sociaaleconomische groepen met 30% zijn afgenomen. Een stevige uitdaging, waarbij wij ook vooral op zoek gaan naar de economische kansen die dit beleid voor Nederland met zich meebrengt. Wij betrekken hierbij nadrukkelijk het MKB dat wij tevens ondersteunen bij het uitvoeren van hun internationaliseringsstrategie, gericht op de export van Nederlandse innovaties.

Voor u ligt een bloemlezing van de vele resultaten uit de afgelopen periode. Het missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid vormt voor ons allen een nieuwe (maatschappelijke) uitdaging, waarmee wij vol energie samen met onze partners aan de slag gaan.

Carmen van Vilsteren,
Boegebeeld Topsector Life Sciences & Health

Inhoudsopgave

**PPS-toeslag
(Match Call)**
pagina 7

€4 miljoen in 2013
± €65 miljoen in 2019

**Thematische
Calls**
pagina 11

€10.8 miljoen PPS-toeslag
voor 22 COVID-19 projecten

**Strategische
publiek-private
partnerschappen**
pagina 17

30 strategische, thematische,
langdurige samenwerkingen

**Subsidie Innovatie-
makelaars voor het
innovatief MKB**
pagina 23

> 500 MKB'ers met kleine en
grote vragen ondersteund

**Subsidie Netwerk-
activiteiten voor het
innovatief MKB**
pagina 27

± 100 netwerkactiviteiten
ondersteund

Evenementen
pagina 33

De vlag van Health-Holland
heeft gewapperd op
> 50 nationale en internationale
evenementen in 2019

Internationalisering
pagina 35

37.000 FTE's
€280 mln. aan investeringen
€4.49 mld. toegevoegde waarde
€6.6 mld. exportwaarde
20% van alle patentaanvragen
in Nederland

Human Capital
pagina 41

Op weg naar 100 *learning
communities* en een
Educational Health Deal

GROZ-programma
pagina 47

Sociaal ondernemerschap gestimuleerd met de
Health Impact Accelerator

4 GROZzterdammen/fieldlabs van start in 2020

PPS-toeslag (Match Call)

Topsector LSH ondersteunt innovatief onderzoek gerealiseerd door publiek-private samenwerking (PPS'en) in de LSH-sector. Met de doorlopende Match Call worden onderzoeksorganisaties, gezondheidsfondsen en bedrijven (startups, MKB en industrie) uitgenodigd om gezamenlijk te investeren in onderzoek en ontwikkeling (R&D) ten behoeve van *evidence-based* innovatie. Door dit te doen, zullen ze samen bijdragen aan de opbouw van een sterke en duurzame LSH-sector die oplossingen aandraagt voor de wereldwijde uitdaging 'Gezondheid & Zorg'.

Forse toename van het financiële potentieel

Door de groeiende LSH-sector en de toegenomen bekendheid met de PPS-toeslagregeling van Topsector LSH is het financiële potentieel van de PPS-toeslag exponentieel gestegen: van €4 miljoen in 2013 naar bijna €65 miljoen in 2019. Tot dusver zijn via deze Match Call meer dan 400 projecten gefinancierd sinds de start van het succes van Topsector LSH in 2013 en wordt de PPS-toeslag aangevuld met investeringen vanuit de Nederlandse industrie en buitenlandse private partners. Verder zijn we verheugd dat Nederlandse MKB-bedrijven betrokken zijn bij meer dan 50% van de projecten die in 2019 zijn gestart.

Dankzij deze forse toename van bekendheid en financiële middelen kan Topsector LSH nu investeren in meer PPS-projecten en grote LSH-consortia die via grootschalige onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma's de Gezondheid & Zorg-missies willen realiseren.

Voorbeelden publiek-private R&D projecten gefinancierd met de PPS-toeslag

‘Optimale samenwerking en ondersteuning voor patiënten met de ziekte van Parkinson’

Het project ‘Optimale samenwerking en ondersteuning voor patiënten met de ziekte van Parkinson’ werd begin 2019 gestart en zal naar verwachting op eind 2023 worden afgerond. De consortiumpartners Radboud UMC, Bristol University, Philips, Vitalhealth Software B.V., CZ en de Gatsby Foundation bundelen in dit project hun krachten.

Gedreven door de wensen van patiënten zal een innovatief zorgmodel opgezet worden. Deze nieuwe benadering komt tegemoet aan de dringende noodzaak om de gezondheidszorg te hervormen, om onnodige invaliditeit voor patiënten met chronische aandoeningen te voorkomen en om de gezondheidszorg betaalbaar te houden voor toekomstige generaties. Deze aanpak richt zich op alle kernbehoeften van patiënten. Het stimuleren van thuismonitoring en zelfmanagement door goed geïnformeerde patiënten staat centraal. Daarnaast krijgen patiënten gemakkelijk toegang tot gespecialiseerde verpleegkundigen die proactief problemen opsporen. Zij beantwoorden vragen die online gesteld kunnen worden, organiseren verwijzingen en coördineren zorg vanuit regionale teams van gespecialiseerde professionals dicht bij huis. De verwachting is dat dit geïntegreerde model de gezondheid van patiënten aanzienlijk zal verbeteren en vermijdbare kosten zal verminderen.

“Met de PPS-toeslag werkt het Radboud UMC samen met Philips Vitalhealth en Philips Research aan de ontwikkeling van technische tools voor mensen met de ziekte van Parkinson, mantelzorg en zorgverlener om thuis de complexe multidisciplinaire zorg en begeleiding te krijgen die nodig is om zo goed en zelfstandig mogelijk te kunnen blijven functioneren. Het grote belang van het kunnen aanbieden van deze gepersonaliseerde zorg op afstand wordt onderstreept door de huidige coronacrisis.”

AGNES SMINK, PROJECTLEIDER PRIME PARKINSON NL, RADBOUD UMC

‘Een bloedtest voor de ziekte van Alzheimer; een lopend onderzoek’

Het project ‘Een bloedtest voor de ziekte van Alzheimer; een lopend onderzoek’ werd gestart op 1 januari 2018 en werd na exact 12 maanden afgerond. De consortium partners die in dit project hun krachten hebben gebundeld zijn het Amsterdam UMC, ADx Neurosciences en UCSF.

De ziekte van Alzheimer (AD) is de meest voorkomende vorm van dementie en treft 40 miljoen mensen wereldwijd. Een nauwkeurige en vroege diagnose van AD is relevant en nodig om de ontwikkeling van efficiëntere behandelingen mogelijk te maken. Tijdens dit project werd een test ontwikkeld, die onderscheid kan maken tussen mensen met de ziekte van Alzheimer en gezonde mensen, door Alzheimer-specifieke eiwitten in het bloed te meten. Deze Alzheimer-specifieke eiwitten worden momenteel gemeten met dure beeldvormende technologie of in hersenvloeistof, verkregen met een lumbale punctie. Zo'n lumbaalpunctie wordt als invasief ervaren en brengt een risico van 1% met zich mee voor ernstige hoofdpijnproblemen. Een bloedtest zou screening en zelfs een klinische diagnose mogelijk maken met een laag-invasieve methode mogelijk maken, wellicht al bij de huisarts. De bloedtest

Thematische Calls

werd ontwikkeld met behulp van een nieuwe ultragevoelige technologie om specifieke Alzheimer-eiwitten in bloed te meten. Deze test kan patiënten met de ziekte van Alzheimer en gezonde mensen onderscheiden.

In deze eerste studie presteerde de test beter dan commercieel beschikbare tests. Vanwege deze veelbelovende resultaten zal deze test, samen met commerciële partner ADx Neurosciences, verder ontwikkeld worden. Het gezamenlijke doel is dat deze test in de klinische praktijk gebruikt kan worden, zodat het een vroege diagnose mogelijk maakt en de ontwikkeling van behandelingen voor de ziekte van Alzheimer ondersteunt.

“Door de subsidie van Health-Holland hebben wij onze Amyblood assay ontwikkeld, en heeft Lies Thijssen onderzoek kunnen doen in UCSF naar een bloedtest voor tau eiwitten, wat ook weer heel succesvol verliep. Over het onderzoek bij UCSF is vorige maand een artikel verschenen in Nature Medicine, met Lies als eerste auteur. Door haar onderzoek kunnen wij voor beide tests toe gaan werken naar klinische implementatie, waarbij de tests belangrijke hulpmiddelen gaan worden voor een goede diagnose van de ziekte van Alzheimer.”

CHARLOTTE TEUNISSEN, PROFESSOR IN NEUROCHEMISTRY,
AMSTERDAM UMC

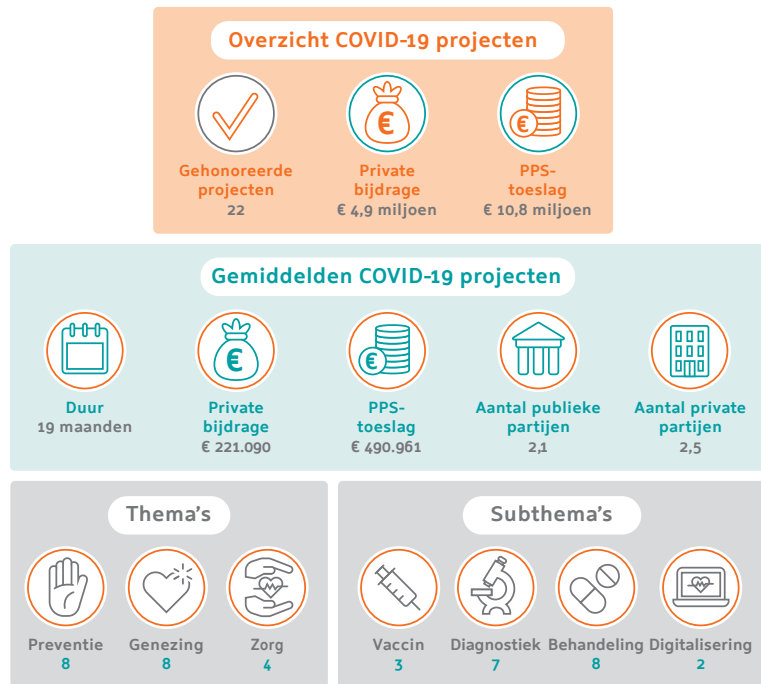
Topsector LSH en de samenwerkende gezondheidsfondsen (SGF) zijn in 2017 gestart met hun eerste gezamenlijke thematische oproep over chronische ziekten, de zogenaamde ‘Beter Gezond’-oproep. De krachtenbundeling om gedeelde uitdagingen aan te gaan, werd voortgezet met een ongeëvenaard aantal thematische oproepen in 2019, zoals Big Data & Health, Organs-on-Chip en diabetes type 2 en in samenwerking met KWF Kankerbestrijding, Netherlands Centre for One Health en SGF.

“De Topsector maakt het met de thematische oproepen voor wetenschappelijke projecten mogelijk kennis en expertise in de samenleving te bundelen. Deze krachtenbundeling in de quadruple helix maakt het mogelijk de behoefte van alle spelers te peilen en tevens een focus te behouden op maatschappelijke en economische impact.”

ANNE WENSING, ARTS VIROLOG, UNIVERSITAIR MEDISCH CENTRUM
UTRECHT

COVID-19 Call

Naar aanleiding van de uitbraak van COVID-19, heeft Topsector LSH (Health-Holland) snel gehandeld in het opzetten van een COVID-19 call. Eind maart 2020 werd deze call opengesteld en konden projectvoorstellen worden ingediend. In slechts een maand tijd werden vier projecten gehonoreerd door het bestuur van Health-Holland en kregen zij PPP-toeslag om hun onderzoek te starten. Op dit moment zijn twintig COVID-19-voorstellen gehonoreerd en hebben zij PPS-toeslag toegekend gekregen voor de start van hun onderzoek. In totaal is er €10.8 miljoen aan PPS-toeslag toegekend aan de 22 gehonoreerde projecten.

Figuur 1. Een overzicht van de totale COVID-19 projecten, toegekend door Health-Holland; De gemiddelden van verschillende indicatoren van de COVID-19-projecten; Een overzicht van de thema's en subthema's van deze projecten.

Immunologie call €15 miljoen beschikbaar gesteld voor ziekte-overstijgend onderzoek naar werking afweersysteem

De Samenwerkende Gezondheidsfondsen (SGF), waarin 20 gezondheidsfondsen waaronder KWF Kankerbestrijding en ReumaNederland de krachten hebben gebundeld, investeren samen met Topsector LSH en het bedrijfsleven €15 miljoen in veelbelovende immunologische onderzoeksprojecten. De onderzoeken moeten de werking van het menselijke afweersysteem verder ontrafelen. Het doel is om uiteenlopende ziektes waarbij het

afweersysteem ontregeld is, zoals bij kanker, reuma en MS, beter te begrijpen en te bestrijden. Niet eerder werd er in Nederland zo breed ziekte-overstijgend samengewerkt in onderzoeken naar het afweersysteem. Drie projecten hebben financiering ontvangen voor ziekte-overstijgend onderzoek naar de werking van het immuunsysteem.

Publiek-private R&D project gefinancierd met de immunologie call

Consortium DC4 Balance

Vaccins die de afweerreactie in balans brengen

Ons afweersysteem helpt ons lichaam in de strijd tegen ziekteverwekkers, zoals bacteriën en virussen. Vaak gaat dat goed, maar soms ook niet: een ontregeld afweersysteem kan dan juist leiden tot ziektes. In sommige gevallen reageert het afweersysteem te sterk, bijvoorbeeld bij allergieën of een auto-immuunziekte zoals reuma. In andere gevallen reageert het afweersysteem juist niet sterk genoeg, waardoor kankercellen ongehinderd kunnen uitgroeien.

In dit project werken onderzoekers samen om vaccins te ontwikkelen die een verstoorde werking van het afweersysteem weer in balans brengen. Het samenwerkingsverband in dit project is uniek: het gaat om onderzoekers uit velden die normaliter niet zo snel met elkaar samenwerken. Dit moet leiden tot een krachtige kruisbestuiving die de ontwikkeling van nieuwe behandelingen voor een groot aantal ziekten versnelt.

Publiek-private Samenwerking Call voor hiv-genezing

€2 miljoen beschikbaar gesteld voor innovatief wetenschappelijk onderzoek naar genezing van hiv

Wereldwijd leven er 37 miljoen mensen met hiv. In een ideale wereld zou hiv niet meer bestaan, maar helaas is er nog geen genezende behandeling beschikbaar. Aidsfonds en Topsector Life Sciences & Health (Health-Holland) hebben besloten om een samenwerking aan te gaan en een beroep op u te doen om ons te helpen zo'n remedie te vinden. Wij geloven dat we samen tot een hiv-remedie kunnen komen!

De twee organisaties faciliteren samenwerkingen tussen bedrijven en onderzoeksinstituten. Op de avond van de Internationale AIDS-conferentie AIDS2018 in juli nodigden ze publiek-private partijen uit om zich in te schrijven voor de publiek-private partnerschapsoproep voor hiv-genezing. Met deze oproep is twee miljoen euro beschikbaar gesteld voor innovatief wetenschappelijk onderzoek naar genezing van hiv. Het is belangrijk om genezing te vinden, want alleen dan zal de last die deze patiënten doorstaan worden verlicht. Twee projecten hebben financiering ontvangen om hun onderzoek naar de genezing van hiv te versnellen.

Publiek-private R&D project gefinancierd met de call voor hiv-genezing

Target2Cure

Hiv-1 genezing door identificatie en eliminatie van het hiv-1 reservoir

De huidige antiretrovirale geneesmiddelen zijn niet in staat om hiv-1 te genezen, doordat hiv-1 niet wordt opgeruimd maar achterblijft in het lichaam, in reservoirs. Dit project is een nieuwe samenwerking tussen onderzoekers, klinici en bedrijven, die allen veel ervaring hebben op het gebied van hiv-1 virologie en

immunologie. Het doel is om nieuwe behandelmethodes te ontwikkelen. Gericht op genezing van hiv, dus op de eliminatie van het virus uit het lichaam. De consortiumpartners focussen hierbij op de identificatie van het hiv-1 reservoir en de ontwikkeling van innovatieve behandelmethodes om het reservoir doelgericht op te ruimen. Door het elimineren van het hiv-1 reservoir is de verwachting dat mensen kunnen genezen van hiv-1.

Strategische publiek-private partnerschappen

Topsector LSH stimuleert, faciliteert en financiert diverse consortia die strategische publiek-private partnerschappen (PPP's) genoemd worden. Zij zijn erop gericht om haar overkoepelende motto 'vitale burger in een gezonde economie' te realiseren. Er zijn ongeveer 30 strategische, thematische, langdurige samenwerkingen die streven naar innovatieve moonshots binnen grote, nationale consortia. Op basis van hun maatschappelijke relevantie, wetenschappelijke kwaliteit en economisch potentieel ondersteunt en faciliteert Topsector LSH deze strategische PPP's via gespecialiseerde informatiesessies en matchmakingbijeenkomsten om maximale kennisuitwisseling mogelijk te maken.

Nationale strategische publiek-private partnerschappen (PPP's) hebben in 2019 geweldige resultaten opgeleverd. Allereerst is in maart het PPP Microplastics & Health van start gegaan, omdat het nationale consortium zich richtte op de gezondheidseffecten van kleine plastic deeltjes. Er zijn vijftien projecten gehonoreerd om te onderzoeken welke gezondheidseffecten microplastics teweeg kunnen brengen en hoe zij kunnen worden beperkt. Eind 2019 kregen PPP's RegMed XB en de Nederlandse CardioVasculaire Alliantie samen €8 miljoen toegekend voor een nieuw valorisatieplatform.

Voorbeelden Strategische PPP's

Oncode Instituut

Outsmarting cancer, impacting lives

Oncode Instituut investeert in excellente wetenschap, samenwerking en valorisatie om baanbrekende innovaties te vinden voor de behandeling van mensen met kanker. Oncode Instituut verenigt 800+ excellente kankeronderzoekers aan 12 Nederlandse universiteiten, academische ziekenhuizen en onderzoeksinstituten. Door samenwerking willen zij innovaties stimuleren in de diagnose en behandeling van kanker. Door elke dag kleine stappen te zetten, is Oncode Instituut vastbesloten om haar missie te bereiken: *outsmarting cancer, impacting lives*.

Publiek-private R&D projecten

Ondanks enorme vooruitgang in ons begrip van kanker, blijft de kans op overleving op lange termijn klein voor veel patiënten, vooral voor patiënten met gemetastaseerde ziekte. Oncode Instituut zal in deze onvervulde klinische behoefte voorzien door middel van een innovatief onderzoeksprogramma. In 2019 zijn acht projecten uit het *Technology Development Fund* goedgekeurd. Vijf andere projecten worden momenteel nog beoordeeld. Bovendien financierde Oncode vijf *Infrastructure and Technologies* projecten met een totaalbudget van bijna €4 miljoen. Projecten werden beoordeeld op hun uniekheid binnen de Oncode-gemeenschap, hun bruikbaarheid voor de bredere Oncode-gemeenschap en hun verwachte waarde en impact op langere termijn.

Samenwerking met het bedrijfsleven

Afgelopen jaar heeft Oncode zijn Industry Engagement-programma gelanceerd. Sinds de start van het programma is er contact gelegd met 75 van de 93 geïdentificeerde oncologiegerelateerde bedrijven die in Nederland actief zijn en zijn momenteel 42 van de 61 Oncode onderzoekers verbonden met een bedrijf. Om verder samenwerking op het gebied van oncologie te stimuleren, organiseerden zij samen met HollandBIO een evenement waarin

de academische wereld, biowetenschappelijke bedrijven, klinici en andere relevante belanghebbenden de nieuwe grenzen in celtherapie bespraken. Het evenement werd in totaal bijgewoond door 160 aanwezigen, van wie 117 uit de private sector.

Valorisatie

Het Oncode Valorisatie Team heeft een overkoepelende valorisatiestrategie ontwikkeld om nieuwe inzichten in de kankerbiologie versneld te vertalen naar tastbare toepassingen voor patiënten, de samenleving en de oncologiegemeenschap. Hiervoor maken ze gebruik van een model van zes valorisatiekanalen (Kennisoverdracht, Technologieoverdracht; Onderzoekssamenwerkingen; Open Science; Ondernemerschap; Hooggekwalificeerde mensen). Bovendien heeft het Oncode Instituut speciale fondsen voor IP-bescherming, technologische ontwikkeling, klinische proof-of-concept en seed-financiering.

Het Oncode Valorisatie Team heeft momenteel 116 onderzoek gerelateerde overeenkomsten uitgevoerd, 34 onthullingen over uitvindingen ontvangen, 26 nieuwe patenten ingediend en vier spin-offs actief ondersteund.

Talent ontwikkeling*

Oncode Instituut is opgericht om wetenschappers te verenigen onder één organisatie met de missie om wetenschappelijke innovatie te vertalen in nieuwe therapieën. De gedeelde missie dwingt onderzoekers om vanuit een andere invalshoek over hun eigen onderzoek na te denken en biedt creatieve wetenschappers nieuwe mogelijkheden om producten te bedenken op basis van hun onderzoeksthema's. Hoogwaardige toegevoegde waarde door vertaling van onderzoeksresultaten vereist een hoog gespecialiseerde talentpool. De nabijheid van wetenschappers, ondernemers, investeerders en tech-transfer-specialisten, met als gemeenschappelijk doel lopend onderzoek te vertalen, vormt de basis voor alle betrokkenen om verder te denken dan hun academische loopbaantraject.

*Bron: Nature Biotech 38, June 2020, 758 - 764.

RegMed XB

Een robuust instituut voor regeneratieve geneeskunde

Regeneratieve geneeskunde heeft tot doel zieke of beschadigde weefsels en organen te herstellen. Het lichaam kan weer citaal functioneren, terwijl de kosten van de gezondheidszorg worden verlaagd. Regenerative Medicine Crossing Borders (RegMed XB) is een virtueel Nederlands-Vlaams instituut waar gezondheidsfondsen, topwetenschappers, ondernemers en overheden samen worden gebracht om ambitieuze uitdagingen in de regeneratieve geneeskunde aan te pakken. In RegMed XB zijn onderzoek en klinische translatie geïntegreerd om onderzoeksresultaten snel en optimaal bij nieuwe bedrijven en naar de patient te brengen. Er zijn vier *moonshots* binnen RegMed XB waar publieke en private partijen samenwerken op R&D en innovatie: nieren, diabetes (alvleesklier), hart en gewrichten. RegMed XB beschikt sinds begin 2020 samen met de Dutch CardioVascular Alliance een vroege fase investeringsfonds (FIRST) om de ontwikkeling van oplossingen voor de preventie en genezing van chronische ziekten te versnellen.

“De topsector LSH is een belangrijke stuwende kracht en een structurele founding partner van RegMed XB. De Topsector LS&H maakt het mogelijk dat onderzoekers, bedrijven, overheden en gezondheidsfondsen hun krachten bundelen om innovatieve regeneratieve therapieën voor patiënten te ontwikkelen en naar de markt te brengen. Met het doelgerichte publiek-private samenwerking binnen het RegMed XB programma werken we aan een betere gezondheid tegen lagere kosten én het ontstaan van een nieuwe industrie die Nederland internationaal op de kaart zet.”

TOM MASTENBROEK, PROGRAMMA MANAGER, REGMEDXB

ImmuneHealthXL

Immungemedieerde ziekten begrijpen en therapieën ontwikkelen om de kwaliteit van leven van patiënten te verbeteren

De missie van ImmuneHealthXL is het verbeteren van de gezondheid van het Nederlandse volk door het beschermen, onderhouden, herstellen en versterken van een gezond immuunsysteem van kinds af aan tot op hoge leeftijd. Dit zal worden bereikt door meer inzicht te verkrijgen in ziektemechanismen, meer specifieke en patiëntgerichte diagnostiek, implementatie van nieuwe immuun therapeuten en een geoptimaliseerde levensstijl.

“Topsector LSH heeft gezorgd voor het samengaan van onderzoeksgroepen en bedrijven wat geleid heeft tot bundeling van kennis en sterktes resulterend in nieuwe onderzoeksmogelijkheden en de ontwikkeling van patiënt-specifieke immuun interventies.”

JOLANDA DE VRIES, HOGLERAAR TRANSLATIONELE TUMORIMMUNOLOGIE, RADBOUD UMC

Figuur 2. Stakeholderoverzicht van ImmuneHealthXL.

P4O2

Voorspellende, preventieve, gepersonaliseerde en participatieve (P4) geneeskunde voor meer zuurstof (O2)

Longziekten veroorzaken wereldwijd de meeste sterfgevallen. De meeste longziekten hebben een groot effect op het leven en het geluk van mensen. Om te voorkomen dat mensen een longziekte krijgen, zoekt het publiek-private partnership P4O2 naar tekenen van de ziekte voordat iemand merkt dat hij of zij ziek is. Daarnaast zoekt P4O2 naar verschillen tussen mensen met hetzelfde type longziekte. Als duidelijk is wat er biologisch met iemand aan de hand is dan kan de optimale behandeling voor die patiënt worden ingezet. En die behandeling hoeft dus niet voor iedereen met dezelfde diagnose hetzelfde te zijn. P4O2 gaat bijvoorbeeld bloed, urine, adem etc. onderzoeken, naast het gebruik van sensoren om bijvoorbeeld de blootstelling aan luchtvervuiling te meten en de lichamelijke activiteit van mensen in kaart te brengen.

“Topsector LSH heeft ons geholpen met het opzetten van onze publiek-private samenwerking. We hebben de gezamenlijke brainstormsessie en de suggesties voor mogelijke partners zeer gewaardeerd. Daarnaast heeft Health-Holland ons subsidie gegeven voor het organiseren van de bijeenkomsten die nodig waren om het project op te starten.”

PROF. DR. A.H. (ANKE-HILSE) MAITLAND-VAN DER ZEE,
HOGLERAAR PRECISION MEDICINE IN RESPIRATORY DISEASE,
FACULTEIT DER GENEESKUNDE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Subsidie Innovatiemakelaars voor het innovatief MKB

Het midden- en klein bedrijf (MKB) speelt een cruciale rol binnen de Topsector LSH (Health-Holland). Door de inzet van innovatiemakelaars wil Health-Holland het innovatieve vermogen van het bedrijfsleven bevorderen. Hiermee versterkt Health-Holland de koppositie van Nederland op het gebied van innovatieve oplossingen in de LSH-sector. In de afgelopen vijf jaar zijn meer dan 500 MKB'ers met kleine en grote vragen ondersteund met deze regeling.

Om ondernemers te ondersteunen biedt Health-Holland een regeling aan waarmee 50% van de kosten van innovatiemakelaars vergoed worden tot een maximumbedrag van €10.000. De innovatiemakelaars richten zich op verscheidene activiteiten, zo helpen zij ondernemers een stap verder bij hun idee om de zorg te innoveren. De innovatiemakelaars stellen hun tijd beschikbaar om MKB'ers te adviseren over en begeleiden bij een aantal verschillende factoren, waaronder de ontwikkeling van een product, proces of dienst en het maken van een business case. Verder krijgt de ondernemer ondersteuning bij het vinden van financiering bij de ontwikkeling en het verkrijgen van certificering bij de ontwikkeling van medische technologie. Tenslotte draagt de makelaar bij aan verbinding in het netwerk en koppeling aan de juiste (samenwerkings)partners (zorg, kennisinstellingen, andere bedrijven en overheid).

In 2019 was het doel om ook regionale innovatienetwerken gericht op de LSH-sector de kans te bieden om van deze regeling gebruik te maken. Daarbij is het van belang dat deze organisaties een regionale focus hebben, een uitgebreid netwerk gericht op innovatie in de LSH-sector en een rol vervullen als ondersteunende partij in het versnellen van LSH-innovaties.

Naar aanleiding hiervan hebben wij de regeling uitgebreid naar een vijftal netwerkorganisaties (het Health Innovation Park, Health Valley, Healthy Ageing Network Northern Netherlands, LIME (Limburg Meet) en Slimmer Leven 2020). Hiermee kunnen innovators in heel Nederland ondersteund worden met relevante kennis en contacten.

Inreda Diabetic

Inreda Diabetic is in 2019 bekroond als Nationaal Icoon voor de ontwikkeling van een kunstmatige alveesklier voor mensen met diabetes. Inreda Diabetic is opgericht door Robin Koops. Hij heeft als diabetespatiënt het apparaat zelf ontwikkeld en op zichzelf getest. Hij gebruikt het apparaat al ruim een jaar met goede resultaten. Ook de resultaten van het prototype bij de eerste patiënten zijn veelbelovend: de bloedsuikerspiegel verbetert en de symptomen nemen af. De kunstmatige alveesklier neemt de regulering van de bloedsuikerspiegel (glucose) over van mensen met diabetes type 1. Het is het enige bi-hormonale apparaat ter wereld dat volledig automatisch werkt en waarin alle componenten zijn geïntegreerd. De patiënt hoeft niet langer te meten en na te denken over hoeveel en wanneer hij moet injecteren.

“Health-Holland heeft het Inreda Diabetic mogelijk gemaakt om op de kaart gezet te worden bij het zorgbeleid in Nederland: wij zijn zichtbaar in de Kennis- en Innovatieagenda 2020-2030 en in de BNR-podcast met Robin Koops. Ook is de eerste Health-Holland Value Voucher (2015) aan ons overhandigd. Als Nationaal Icoon maken wij ons graag nog sterker voor de (diabetes)zorg in Nederland.”

ROBIN KOOPS, CEO, INREDA DIABETIC, NATIONAAL ICOON 2019

Quirem Medical

Quirem Medical is in juli 2020 overgenomen door Terumo Corporation voor een bedrag van €20 miljoen. Quirem Medical ontwikkelt en commercialiseert radioactieve microsferen op basis van holmium-166 voor Selectieve interne bestralingstherapie (SIRT). Het bedrijf gelooft dat behandeluitkomst van irresectabele leverkanker met SIRT kan worden verbeterd door het gebruik van microsferen die kunnen worden gevisualiseerd en gekwantificeerd, om zodoende de patiëntselectie, planning van de behandeling en de behandlingsverificatie te verbeteren. Het platform is momenteel beschikbaar in Europa, het Midden-Oosten en Afrika. Terumo is van plan de komende jaren het platform wereldwijd te lanceren.

“We zijn erg enthousiast over de overname van Quirem Medical door Terumo, omdat dit de acceptatie van ons unieke productaanbod wereldwijd zal stimuleren en ons innovatietempo zal versnellen, waardoor meer patiënten worden bereikt die zullen profiteren van onze technologie.”

JAN SIGGER, CEO, QUIREM MEDICAL

“Deze overname weerspiegelt de toewijding van Terumo om een breed platform van locoregionale behandelingsopties voor leverkanker op te bouwen en is een nieuwe stap voorwaarts, aangezien we ernaar streven om ook voor andere organen behandelingsoplossingen te ontwikkelen en te bieden.”

LAURENT DOMAS, VICE PRESIDENT, GLOBAL INTERVENTIONAL ONCOLOGY STRATEGY & THERAPY DEVELOPMENT, TERUMO EUROPE

Subsidie Netwerkactiviteiten voor het innovatief MKB

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) speelt een cruciale rol binnen de Topsector LSH. Ter bevordering van innovatieve productontwikkeling en versterking van het netwerk brengt de Topsector MKB'ers met elkaar in contact. Hiermee versterkt de Topsector de Nederlandse koppositie op het gebied van innovatieve oplossingen en samenwerking in de LSH-sector.

Om de samenwerking tussen MKB'ers te stimuleren biedt Topsector LSH financiële ondersteuning voor netwerkactiviteiten, zoals masterclasses, workshops of conferenties. Het doel van deze netwerkactiviteiten is de vergroting van het netwerk én kennisdeling van innovatieve MKB'ers in de LSH-sector.

Sinds 2017 heeft Topsector LSH bijna 100 netwerkactiviteiten ondersteund. Gemiddeld komen tijdens deze netwerkactiviteiten 300 deelnemers bijeen vanuit de *quadruple helix*, bestaande uit burgers, kennisinstellingen, het bedrijfsleven en de overheid.

Innovation for Health

Jaarlijks is Topsector LSH Main Partner van Innovation for Health, de toonaangevende conferentie voor belangrijke sleutelspelers in Life Sciences & Health. Deze conferentie brengt jaarlijks meer dan 900 sleutelpersonen en 60 invloedrijke sprekers bij elkaar met als doel bijdragen aan een duurzame toekomst voor de gezondheidszorg en groei van de LSH sector. Innovation for Health biedt een podium aan vele innovatieve LSH projecten en producten uit industrie, academie en ziekenhuizen. Zij brengt de partijen bij elkaar die zorgdragen voor de ontwikkeling, implementatie, financiering en toepassing van zorginnovaties op het gebied van biotech, farma, e-health en medische technologie. Een bezoek aan deze conferentie biedt een unieke kans om innovators en ondernemers te ontmoeten, om inzicht te krijgen in de laatste trends en ontwikkelingen, om nieuwe contacten, kennis en inspiratie op te doen, om kansen voor nieuwe initiatieven en samenwerking te ontdekken en de toekomst van de gezondheidszorg mede vorm te geven.

“Al vanaf het vroege begin heeft Topsector LSH als Main Partner jaarlijks een belangrijke bijdrage geleverd aan de groei en de ontwikkeling van Innovation for Health. Naast de financiële contributie heeft Health-Holland Innovation for Health gesteund met inhoudelijk adviezen m.b.t. het programma en met het voordragen van mogelijke sprekers. Hiernaast heeft Health-Holland als landelijke kwartiermaker een grote rol gespeeld in de promotie en de communicatie over het evenement naar relevante partijen in de Life Sciences & Health sector. Mede dankzij deze bijdragen en de publiekelijke endorsement van Topsector LSH heeft Innovation for Health kunnen uitgroeien tot een van de grootste Nederlandse Life Sciences & Health netwerkbijeenkomsten die ook aantrekkingskracht heeft op deelnemers van ver buiten onze landsgrenzen.”

HAIFEN HU, CEO, HYPHEN PROJECTS

Dutch Life Sciences Conferentie - Het netwerkevenement op het gebied van life sciences in Nederland

In Nederland zijn 2.900 innovatieve Life Sciences-bedrijven, waaronder 420 biofarmaceutische bedrijven, en het European Medicines Agency gevestigd, waarmee het een van de meest geconcentreerde Life Sciences en Health-clusters ter wereld is. Er zijn momenteel ongeveer 770 klinische studies in Nederland actief en het land heeft een concurrerend internationaal zakenklimaat, wat tot uiting komt in zijn status als de zesde grootste economie van EU, een belangrijke wereldwijde exporteur en importeur van goederen en een Forbes-rangschikking als het derde beste land om zaken te doen. Samen met een zeer sterke wetenschappelijke achtergrond maakt het de Nederlandse industrie tot een grote Europese speler met grote economische en maatschappelijke impact. De Dutch Life Sciences conferentie wordt georganiseerd door organisaties en bedrijven die als missie hebben om de verdere ontwikkeling en groei van de Nederlandse life sciences industrie te helpen realiseren.

“De samenwerking met Topsector LSH heeft mogelijk gemaakt SME's in contact te brengen met samenwerkingspartners zoals investeerders, kennisinstellingen en klanten. Het innovatief vermogen en groei van deze bedrijven wordt hierdoor bevorderd.”

MIRANDA DE REGT, EIGENAAR, IVENTUS

Mobile Healthcare Event

Het Mobile Healthcare Event vindt ieder jaar in november plaats en is uitgegroeid tot het grootste BeNeLux congres over mhealth en het jaarlijkse ontmoetingspunt voor 1000+ zorgprofessionals, directie en management, bestuurders en innovatoren werkzaam bij een zorginstelling. Topsector LSH is elk jaar sponsor van het Mobile Healthcare Event waarbij de verschillende partijen bijeenkomen tijdens inspirerende keynotes, plenaire debatten, regionale netwerklunch, co-creatie meetings en informatie sessies.

“Door de bijdrage van Health-Holland aan het Mobile Healthcare platform hebben wij de zorgtransformatie kunnen versnellen door het bijeenbrengen van stakeholders in Cure-, Care- en GGZ-sector. Ook worden zo regionale en bovenregionale opschalingscoalities gesmeed om de adoptie van digitale zorg te versnellen. Hiermee draagt dit ook bij aan de koploperspositie in Health & Technology in de wereld.”

IGOR DIRKX, PROJECTMANAGER, EUROFORUM, ORGANISATOR VAN MOBILE HEALTHCARE EVENT

Evenementen

Topsector LSH communiceert met een eenduidige Health-Holland branding volgens de 'one voice, one message' methode, zowel in nationale als internationale setting. Deze branding wordt steeds vaker gebruikt door stakeholders en partners uit de LSH-sector. Topsector LSH heeft onder de vlag van Health-Holland vele evenementen en netwerkactiviteiten in Nederland georganiseerd en gesponsord om zoveel mogelijk stakeholders te betrekken bij het maken van stappen in de LSH-sector. Veel van deze activiteiten voert de Topsector uit in samenwerking met partners als HollandBIO, Task Force Health Care, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, ZonMw, MedtechPartners, en Invest in Holland.

Voorbeelden nationale evenementen

Voorbeelden van nationale evenementen waarbij Health-Holland elk jaar bij aanwezig is, zijn Innovation for Health, Dutch Life Sciences Conference, HealthValley Event, World of Health Care en de LSH-PPS dag. De LSH-PPS dag en de BIO-Europe Spring zullen hieronder kort toegelicht worden.

LSH-PPS dag 2020

Op donderdag 5 maart 2020 vond de vijfde editie van de Life Sciences & Health publiek-private samenwerking dag plaats. Jaarlijks organiseren ZonMw en Health-Holland samen dit evenement om publieke en private partijen samen te brengen en zo innovatie door co-creatie te stimuleren. De eerste lustrumeditie van de Life Sciences & Health publiek-private samenwerking dag was met 300 deelnemers ook dit jaar weer een succes. Onderzoekers, ondernemers, kennisinstellingen en patiënt(vertegenwoordigers) kwamen samen in de Utrechtse Jaarbeurs om de mogelijkheden rondom publiek-private samenwerking te leren kennen. Verder werd er een subsidie estafette verzorgd om de verschillende mogelijke subsidieroutes toe te lichten.

BIO-Europe Spring Amsterdam 2018

De BIO-Europe Spring vond in 2018 plaats in Amsterdam. Meer dan 2500 life sciences-professionals kwamen samen in de hoofdstad om deel te nemen aan drie volledige dagen van samenwerkingsbijeenkomsten, educatieve sessies en netwerken. De conferentie, georganiseerd door de EBD Group, is een van Europa's grootste en meest succesvolle partnerconferenties voor de biotech- en farmaceutische industrie. Doordat Health-Holland de nationale partner was van deze editie werd de conferentie niet alleen oranje, maar werd Nederland ook overtuigend gepresenteerd als Europa's meest aantrekkelijke en innovatieve biofarmaceutische omgeving.

Internationalisering

Internationalisering heeft in belangrijke mate bijgedragen aan de groei van de Nederlandse LSH-sector en versterking van publiek-private samenwerkingen. De focus op de Verenigde Staten, China en Oost-Afrika heeft de contacten met deze landen geïntensiveerd en kansen geboden voor Nederlandse bedrijven. Mede dankzij strategische acties vanuit de Topsector biedt de Nederlandse LSH-sector volgens de laatste Monitor Topsectoren*:

- Werkgelegenheid aan 37.000 FTE's;
- Investerings van €280 mln. in materiele vaste activa;
- Toegevoegde waarde van €4.49 mld. waarvan 60% farmaceutica en 30% medtech;
- Exportwaarde van €6.6 mld. per jaar waarvan 57% farmaceutica en 42% medtech;
- 20% van alle patentaanvragen in Nederland.

De drijvende kracht achter de (internationale) ontwikkeling van de Nederlandse LSH-sector is de hechte publiek-private samenwerking. Deze samenwerking heeft geresulteerd in goed inhoudelijk vormgegeven economische en innovatiemissies en activiteiten. Door een gerichte aanpak heeft Nederland zich wereldwijd beter op de kaart gezet. Bekijk hier waar de Health-Holland vlag heeft gewapperd tijdens de handelsmissies:

Figuur 3. Landkaart met overzicht economische en innovatiemissies en activiteiten in 2019. Bekijk de volledige interactieve landkaart hier: lsh-preview.com/chapter-7.html

*Bron: Monitor Topsectoren 2018, Methodebeschrijving en tabellenset, CBS, 2018: www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/41/monitor-topsectoren-2018

NB Meer recente cijfers over de Topsector ontbreken op dit moment. Topsector LSH werkt aan het verkrijgen van aanvullende cijfers en inzichten over de (internationale) presentaties van de Topsector.

Health-Holland Visitors Programme

Elk jaar bezoeken meer dan 15 nationaliteiten het Health-Holland Visitors Programme. In samenwerking met Health-Holland organiseert de Task Force Health Care (het platform voor de Nederlandse LSH-sector) sinds 2016 dit driedaagse programma voor besluitvormers in de internationale, nationale, regionale en lokale gezondheidszorg. Het is gericht op het vergroten van de kennis van het Nederlandse zorgstelsel en hier ontwikkelde slimme oplossingen die de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van de zorg verhogen. Het programma stelt participanten in staat om collega-professionals te ontmoeten die hun passie delen en voor vergelijkbare uitdagingen in de gezondheidszorg staan. Het vergelijken van beleid, procedures, structuren en innovaties binnen internationale zorgsystemen biedt kansen voor grensoverschrijdende partnerschappen om samen wereldwijd gezondheid te bevorderen.

“Middels het Health-Holland Visitors Programme is er een nauwere band ontstaan tussen de Nederlandse LSH-sector en overige landen. Het aantal gerichte follow-up activiteiten zoals kennisseminars, inkomende bezoeken en uitgaande handelsmissies is gestegen dankzij de inzet van enthousiaste participanten (lees: ambassadeurs) en het NL-postennetwerk in het buitenland.”

MICHA VAN LIN, DIRECTEUR, TASK FORCE HEALTH CARE

Trans-Atlantische Life Sciences samenwerking tussen Massachusetts en Nederland

Tijdens een officiële economische missie van Nederland naar Boston onder leiding van premier Mark Rutte en voormalig minister Bruno Bruins voor Medische Zorg van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport kwamen in juli 2019 vertegenwoordigers van publieke investeringsinstanties, de life sciences-industrie en andere organisaties bijeen om een internationaal partnerschap te bediscussiëren. Deze samenwerking zal de voortdurende samenwerking in de levenswetenschappen tussen het Gemenebest van Massachusetts en Nederland verder versterken. Als resultaat van deze discussie hebben het Massachusetts Office of International Trade and Investment en hun Nederlandse tegenhanger, het Nederlandse Ministerie van Economische Zaken en Klimaat een Memorandum of Understanding (MoU) ondertekend. Deze MoU zal de basis vormen van een trans-Atlantische Life Sciences samenwerking tussen Massachusetts en Nederland. Een van de Nederlandse ondertekenaars is Topsector LSH.

“Samenwerken zit in het Nederlandse DNA. Door met de beste samen te werken, kunnen we innovatieve oplossingen identificeren die ertoe doen.”

HANS SCHIKAN, TOP TEAM LID, TOPSECTOR LIFE SCIENCES & HEALTH (HEALTH-HOLLAND)

Consortium Elderly Care China

China is een van de meest bezochte bestemmingen van Nederlandse LSH-delegaties. Werkbezoeken en missies waren gericht op handel, investeringen en samenwerking rond innovatie en R&D. In 2019 organiseerden de Nederlandse Ambassade in Peking, het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Task Force Health Care (TFHC) een missie voor ouderenzorg naar China onder leiding van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Hugo de Jonge. De thematische focus op ouderenzorg heeft geleid tot een consortium Elderly Care China (PIB). In dit kader is gericht een serie activiteiten uitgevoerd; de uitwisseling op dit gebied biedt niet alleen economische kansen, maar ook mogelijkheden om over en weer te leren.

Vergroting Nederlandse bedrijvigheid in Oost-Afrika

Oost-Afrika is een interessante markt, die ook kansen biedt voor uitwisseling vanwege vergevorderde toepassing van mobiele (telefonie) oplossingen in de zorg en economische verkeer. Het is echter een relatief moeilijk toegankelijke markt, die dan ook gebaat is bij economische diplomatie om de samenwerking naar een hoger niveau te tillen. De bilaterale samenwerking tussen Nederland en de landen in de regio is versterkt door een groot aantal inkomende en uitgaande delegaties. Het aantal deelnemers, de inhoudelijke focus en de kwaliteit van de wederzijdse missie laat een stabiele groei en verdieping zien. In 2019 heeft een economische missie naar Kenia en Ethiopië plaatsgevonden onder leiding van de Secretaris-Generaal van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. De versterkte samenwerking heeft mede geleid tot een vergroting van Nederlandse bedrijvigheid. Hoogtepunt van deze samenwerking is een aantal LSH-projecten in Kenia, waaronder een project rond Community Healthcare in Makueni County van Amref, Philips en FMO.

Duitsland: een integrale aanpak van investeren, innoveren handeldrijven en kennis versterken

De Nederlandse Life Sciences & Health (LSH) markt is voor veel spelers te klein om economisch voldoende te kunnen groeien. Daarnaast kunnen ook juist buitenlandse bedrijven het Nederlandse ecosysteem aanvullen en versterken. De continuïteit in het beleid richting het economisch populaire buurland Duitsland heeft in de afgelopen jaren zijn vruchten afgeworpen.

Het, in samenhang, meerjarig integraal programmeren (sinds 2015) heeft tot een groot aantal succesvolle internationale activiteiten geleid. Met 8 handelsmissies, 6 inkomende bezoeken, 4 netwerkbijeenkomsten en een jaarlijks prominente aanwezigheid op s' werelds grootste medische vakbeurs MEDICA als tastbare resultaten. De groeiende omvang en aantal deelnemers van het Holland Paviljoen (MEDICA 2019 - 300m2) vormde al snel een strategisch ankerpunt. Netwerkmomenten, ronde tafel bijeenkomsten en pitch events, i.s.m. {NL Ambtelijke vertegenwoordiging} aanwezige regio's en landen, bieden elk jaar een uitgelezen kans voor de Nederlandse LSH-organisaties om verbindingen te leggen binnen het internationale speelveld.

Het bewaken van deze continuïteit en integrale aanpak draagt bij aan het versterken van de Nederlandse propositie, het bijbehorende LSH-ecosysteem, het identificeren van vraag & aanbod en het herijken van de Health-Holland *branding* binnen de Duitse zorgsector.

Human Capital

Uit het Global Competitiveness Report van het World Economic Forum komt naar voren dat Nederland de meest concurrerende economie in Europa is, en wereldwijd de 4e positie inneemt. Om aan die top te blijven, moeten we een permanente inspanning leveren en alert reageren op wat er in onze omgeving gebeurt. Een goed opgeleide beroepsbevolking is een van de belangrijkste pijlers daarvoor. Topsector Life Sciences & Health e.a. stimuleert en ondersteunt deze goed opgeleide beroepsbevolking door middel van *learning communities*, de Educational Health Deal en de Helix Academy.

Learning communities

Samenwerkingsverbanden in steden en regio's waarin leren, werken, innoveren en onderzoeken op een organische manier aan elkaar zijn verbonden. In deze samenwerkingsverbanden is sprake van zowel formeel als informeel leren, waarbij intensieve en op elkaar afgestemde samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden, een conditio sine qua non is.

Steden en regio's die de beste voorwaarden voor groei en ontwikkeling scheppen, hebben een betere concurrentiepositie. Innovatie met menselijk kapitaal betekent het volgen van de golf van digitalisering en het omarmen van een organisatorische transformatie waarin de nieuwe vormen worden gevonden om extern talent te betrekken en integreren met interne teams. Het is een nieuw paradigma voor menselijk kapitaal dat veel verder gaat dan het aanpassen van traditionele benaderingen van *sourcing* en *engagement* van werknemers.

De wijziging is tweerichtingsverkeer. Door gebruikers - zowel patiënten als zorgverleners - achter het stuur van innovatie te plaatsen door hen vroeg in het proces van co-creatie te betrekken,

wordt gezorgd voor een soepele aanpassing van innovaties. Omdat de arbeidsmarkt verandert en evolueert, moeten mensen gedurende hun hele beroepsleven nieuwe vaardigheden leren en ontwikkelen om concurrerend te blijven. In *Fieldlabs* en *Skillslabs*, in GROZzerdammen, wordt een basis gelegd voor een nieuw ecosysteem voor permanent onderwijs in deze *learning communities*, waarbij de drie functies van een 'leven lang leren': leren voor een diploma, leren in het werk en leren om te innoveren geïntegreerd vorm en inhoud krijgen.

Het streven is om in de komende jaren in ieder geval 100 *learning communities* te ontwikkelen, gemiddeld tien per Topsector. De figuur hieronder illustreert de werkwijze van de realisatie hiervan.

Figuur 4. Realisatie ontwikkeling 100 *learning communities* in de komende jaren.

Na de afgelopen jaren met de Human Capital agenda sterk te hebben ingezet op het professionaliseren van het concept *learning community* (inclusief *Fieldlabs*, *Skillslabs*, *Living labs*, *Centers of Expertise* [hbo] en Centra voor innovatief Vakmanschap [mbo]), was de tijd rijp om met de betrokken partners de impact en reikwijdte van deze communities verder te vergroten en de realisatie te versnellen. Ter ondersteuning hiervan zijn de volgende tools/instrumenten ontwikkeld:

- Digitale actiescan *learning communities*, om groepen die een *Learning community* op willen starten laagdrempelig, snel en efficiënt op gang te helpen;
- Publicatie vierluik *learning communities* met *best practices* & '*lessons learned*';
- Video en visuele presentatie over *learning communities*.

Daarnaast is aan de commissie *learning communities* (voorzitter Doekle Terpstra) gevraagd om advies uit te brengen met betrekking tot de vraag of en hoe de twee pilot calls (begin 2019) voor *learning communities* verduurzaamd en opgeschaald kunnen worden. De pilot calls zijn een samenwerkingsverband van NWO/SGW, Regieorgaan SIA en NRO.

Op basis van dit in het najaar 2019 uitgebrachte advies bereiden de Topsectoren LSH, Energie en ICT momenteel een NWO missie call (openstelling in september 2020) ten behoeve van een meerjarig onderzoeksprogramma *learning communities* rond de drie thema's:

1. Inzicht in werkzame elementen van *learning communities*;
2. Het verbinden van leren en innoveren;
3. Het versterken van het leervermogen van zowel individuen als organisaties.

Educational Health Deal

De aanvraag Educational Health Deal is ingediend bij RVO met commitment van EZK, OCW en VWS. In een Educational Health Deal worden convenantafspraken gemaakt tussen relevante publieke en private partijen, onder supervisie van de ministeries van VWS, EZK en OCW, met als doel om sociale, technologische en systeeminnovatie in preventie en zorg in opleidingen en onderwijs te krijgen via private ondernemers. De Educational Health Deal is beschreven in de gezamenlijke Roadmap Human Capital Topsectoren in het kader van contextrijke leer- en innoveeromgevingen. De praktische en concrete uitwerking wordt in het najaar verder opgepakt door een coalitie van publiek-private partners.

HELIS Academy

HELIS Academy is in 2018 gelanceerd om de kloof te overbruggen tussen de competenties die nodig zijn voor banen in de Life Sciences & Health sector en de bestaande opleidingen. Het project wordt gefinancierd door Interreg Vlaanderen-Nederland (EU) en wordt uitgevoerd door tien Nederlandse en Vlaamse partners uit de academische wereld en het bedrijfsleven, waaronder het DTL Learning programma. Topsector LSH is nauw betrokken geweest bij de subsidieaanvraag en de uitvoering.

Het programma zet in op ontwikkeling en afstemming van gepaste opleidingen, stages en traineeships om de professionals op te leiden die het LSH-ecosysteem nodig heeft. In 2018 is een start gemaakt met dit programma en zijn de eerste cursussen uitgerold. In 2019 en 2020 wordt verder gewerkt aan het meten en bevorderen van competenties van LSH professionals.

Roadmap Human Capital

Het nieuwe missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid heeft nieuwe contouren gezet voor de Roadmap Human Capital topsectoren 2020-2023. Deze is in november 2019 gepresenteerd aan de Tweede Kamer. In de Roadmap bundelen alle topsectoren hun capaciteiten en delen kennis om te investeren in Human Capital als drijvende kracht om maatschappelijke en economische doelen te bereiken.

De komende jaren ligt de focus op drie samenhangende programma's:

Meer impact Honderd *learning communities* in de komende vier jaar, in nauwe samenwerking met de regio's om synergie te creëren met regionale investeringsagenda's.

Kennis creëren en verspreiden Een robuust onderzoeksprogramma, met NWO, gericht op Human Capital en *learning communities*.

Mobiliseren en versnellen Met partners zoals SER, VNO/NCW, Techniekpact wordt meer impact gegenereerd die (de aanpassing van) innovatie stimuleert.

GROZ-programma

Met het GROZ-programma versnelt Health-Holland naast technologische innovatie ook sociale innovatie. GROZ is het anagram van het Nederlandse woord 'zorg', verwijzend naar het doel van het programma. Een 'omkering' van de gebruikelijke kijk op zorg en het ontwikkelen van nieuwe concepten. Alle partners van het Health-Holland netwerk dragen bij aan de volgende pijlers:

Bouwen aan lokale vitale ecosystemen: GROZzerdammen

Een GROZzerdam is een lokaal ecosysteem van inwoners en organisaties met een missie: in 2040 leven alle Nederlanders minimaal vijf jaar langer in goede gezondheid, terwijl de gezondheidsongelijkheden tussen de laagste en hoogste sociaaleconomische groepen met 30% zijn afgenomen. Ze hebben allemaal de moed om hun eigen belangen opzij te zetten voor een omgeving die gericht is op gezondheid en welzijn in plaats van ziekte en zorg.

Verbinden en versterken van regionale strategieën

In 2019 hebben we ons gecommitteerd aan veel stakeholders rondom de aankomende GROZzerdammen, zowel lokaal als landelijk. Samen met hen hebben we de bouwstenen geformuleerd die nodig zijn voor deze doorbraak, van monitoring tot resultaatgerichte financiering. Daarnaast hebben we een eerste stap gezet om bestaande regionale strategieën van nationale spelers met elkaar te verbinden, zodat ze elkaar versterken.

Tot slot zijn in een kernteam van GROZ-stakeholders verschillende potentiële GROZzerdammen in kaart gebracht: wat hebben deze regio's nodig voor een echte doorbraak? Hoe kan de Health & Care-coalitie hierbij helpen? Op basis van de GROZ-criteria zijn inzet en ambitie van beide kanten op elkaar afgestemd om te kijken welke vorm van samenwerking het beste past.

Stimuleren van sociaal ondernemerschap met de Health Impact Accelerator

Dit jaar vond de eerste editie van de Health Impact Accelerator (HIA) plaats. In deze reeks evenementen hebben verschillende sociale ondernemers kennis opgedaan en hun netwerk uitgebreid om meer impact te creëren. De serie werd afgesloten met een slotevenement, waaronder diepgaande Q&A's met sociale investeerders en uitgebreide matchmaking-sessies met inspirerende presentaties van Marieke Hart van Stichting Thuisafgehaald en Björn Vennema van Social Finance NL. De investeerders kozen de "The Rehab Academy", een innovatieve sociale onderneming, als winnaar van de Health Impact Accelerator 2019-2020.

"In de regio Utrecht waren er al verschillende lokale initiatieven die bijdroegen aan een transitie van Zorg naar Gezondheid en waarin inwoners een volwaardige rol speelden. De samenwerking onderling en met regionale kennispartners, overheid, zorgprofessionals en bedrijven was er ook al, maar versnipperd. Het GROZ-initiatief van Health-Holland fungeerde als een katalysator waardoor er binnen enkele maanden een intensieve samenwerking ontstond. De meer dan dertig partijen uit de City Deal (2016) Health Hub Utrecht dragen nu bij aan een sterke regionale infrastructuur voor voornoemde transitie."

KARIN ALFENAAR, INNOVATIEMANAGER, HEALTH HUB UTRECHT

Dankwoord

We willen graag onze dank uitspreken aan alle in dit document genoemde organisaties voor het nemen van de tijd om input te leveren.

Colofon

Tekst

Jannica Swieringa, Elise de Gier, Ernst Nagel en Carmen van Vilsteren

Vormgeving

Jacob & Jacobus

Drukwerk

Drukwerkstudio.nl

